

श्रीअन्तु प्रकाशन (प्रा.)लि.

पूर्वाञ्चल

Purwanchal National Daily

वर्ष : २५ अङ्क : ३१६ पृष्ठ ४ बित्तिमोड विसं २०७७ कात्तिक १ गते शनिवार (Saturday, October 17, 2020) नेपाल सम्वत् १९४० Web : www.purwanchaldaily.com मूल्य रु : ५/- भारतमा भाह : ४/-

शिवसताक्षीको प्राथमिकतामा रिडरोड

बिनोद सापकोटा

शिवसताक्षी, असोज ३०। शिवसताक्षी नगरपालिकाको पहिलो नगरसभाले निर्णय गरे अनुसार रिडरोड निर्माणको काम शुरु भएको छ।

स्थानीय तहको निर्वाचन भएपछि पञ्चवर्षीय योजना अन्तर्गत रिडरोड निर्माण थालिएको नगरपालिकाको सूचना शाखाले जनाएको हो।

कतिपय स्थानीयले रिडरोड नगर प्रमुखको महत्वाकांक्षी योजना भनेर टिप्पणी गरेका छन्। नगर प्रमुख चन्द्रकुमार सेमाले नगरका सचेतक समेत रहेका वडा नम्बर २ का अध्यक्ष कुलबहादुर बस्नेतले हरेक नागरिकलाई पूर्वपश्चिम महेन्द्र राजमार्गसँग जोड्न रिडरोडको अवधारणा पहिलो नगर सभाले सर्वसम्मत निर्णय गरेको बताए।

शिवसताक्षी नगरका नगर गौरवका धेरै योजनाहरू सञ्चालनमा छन्। ती योजनासँगै रिडरोड पहिलो प्राथमिकतामा रहेको प्रवक्ता नवीन इजमले पूर्वाञ्चललाई

जानकारी दिए। उनले भने- 'आफ्नै बलबुताले रिडरोड नगर गौरवका योजनाको प्राथमिकतामा रहेको र पाँच वर्षमै पूरा गर्ने छौं।'

मतदाताका घर-घरमा मत माग्न जाँदा तत्कालीन नेकपा एमालेले नगरपालिकामा रिडरोड निर्माण गरेर ग्रामीण क्षेत्रका कृषि उपजलाई बजारसम्म

ल्याएर बिक्री वितरण गर्ने घोषणा पत्रमै उल्लेख गरेको थियो। नगर प्रमुख सेमाले तत्कालीन एमालेबाटै शिवसताक्षी नगरको प्रमुखमा निर्वाचित भएका हुन्।

धरमपुरबाट शुरु भएको रिडरोडको दूरी जनताबजार हुँदै माईधारसम्म ३९ किलोमिटर छ। त्यसमध्ये ९ किलोमिटर माईधारदेखि धरमपुरसम्मको सडक

एशियन हाइवे हो। रिडरोडको धरमपुर-चर्चावारी १५ सय मिटर सडक कालोपत्रे भइसकेको छ। यस्तै नगरले अन्य क्षेत्रमा पनि ९ किलोमिटर सडक कालोपत्रे गरेको सूचना अधिकारी प्रकाश चौधरीले बताए। यस्तै, शिवगञ्ज नहर चौकसम्मको ६ किलोमिटर सडक पनि यसअघि नै साविकको जिल्ला विकास समितिले निर्माण गरिसकेको छ। अब नगरमा २२.५ किलोमिटर सडक कालोपत्रे गर्न बाँकी रहेको सूचना अधिकारी चौधरीले जानकारी दिए।

अबको नगरसभाबाट संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले विकास निर्माणका लागि नगरलाई दिने बजेटले बाँकी रहेको सडक कालोपत्रे गर्ने शिवसताक्षी नगरपालिकाको योजना छ। चालू आर्थिक वर्षमा नगरसभाले ६ करोड रुपैयाँ रिडरोड कालोपत्रेका लागि छुट्याएको छ। संघीय सरकारको समपूरक ३ करोड र नगर सभाले स्वीकृत गरेको ३ करोड गरेर ६

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

'बलात्कारी संगठन' चलाउने पक्राउ

बित्तिमोड, असोज ३०। 'बलात्कारी संगठन' नामक फेसबुक ग्रुप चलाएको अभियोगमा प्रहरीले एकजनालाई पक्राउ गरेको छ।

पक्राउ पर्नेमा प्युठानको भिष्मक घर भई नवलपरासी बस्ने १९ वर्षीय नवीन बस्नेत रहेका छन्। उनलाई नवलपरासीबाट पक्राउ गरेर काठमाडौं

ल्याइएको प्रहरीको साइबर व्युरोका निमित्त प्रमुख एसएसपी नवीन्द्र अर्यालले जानकारी दिए।

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

बाल्मीकि एजुकेशन फाउण्डेशन

बित्तिमोडको विद्यार्थी भर्ना सम्बन्धी सूचना

शैक्षिक सत्र २०७७का लागि यस बाल्मीकि एजुकेशन फाउण्डेशनसमा नर्सरीदेखि कक्षा ७ सम्मका लागि नयाँ विद्यार्थी भर्ना खुलेको सम्पूर्ण अभिभावकहरुमा सहर्ष जानकारी गराउँदछौं।

भर्ना आवेदन फारम विद्यालय प्रशासनबाट प्राप्त गर्न सकिनेछ।

समय : विहान १० बजेदेखि १ बजेसम्म

विस्तृत जानकारीका लागि

बाल्मीकि एजुकेशन फाउण्डेशन

बित्तिमोड-१, भुवापा ०२३-५४०१५५/ ५४२८२०

FROM THE LEADER OF FI TECHNOLOGY

FASTEST PICK UP

0-60 KMPH IN 7.59 SEC

HIGHEST SAVING

58 KMPL MILEAGE

ALL NEW

RAY ZR 125 FI

STREET RALLY 125 FI

SHOWROOMS ARE ALSO OPEN ON SATURDAYS

RS. 2,44,900/- (DISC)

RS. 2,29,900/- (DRUM)

RS. 2,54,900/- (STREET RALLY)

YAMAHA WISHES YOU A VERY AUSPICIOUS GHATASTHAPANA

COLORS AVAILABLE ●●●●●

COLORS AVAILABLE ○●

*TESTED UNDER YAMAHA STANDARD CONDITION

वित्तिमोड ०२३-५४१६७७ । सुरुङ्गा ९८०६०२६७०० । बुद्धबारे ९८५२६८२५२५
 उर्लाबारी ०२१-५४१११० । पथथरी ०२१-५५५८६४ । फिदीम ०२४-५२०८२६ । ईलाम ०२७-५२१०७२

गोपालकुमार बस्नेत

विविध थरी र विविधरूपका मानिसहरुको बसोबास भ्र्भाषामा छ । यसको प्राकृतिक स्वरुप र मानिसहरुको स्वभाव पनि विचित्रको नै छ । सबै जातका, सबै धर्मकाभन्दा पनि सबै बिचित्र-बिचित्र स्वभावका मानिसहरुले भ्र्भाषालाई रमाइलो बनाएका छन् । भाषामा विगत सयौँ वर्षदेखि रजगज गर्ने मानिसहरुको आफ्नै मषाईपन छ, ता की अरु मानिसहरु केही पनि होइनन् । कोही सबै भ्र्भाषाको जानकारीको ठेक्का लिएर अरूलाई भ्र्भाषाको सम्बन्धमा बोल्ने या लेख्ने हक नै छैन भनी ठान्ने मानिस पनि भ्र्भाषामा छन् । तर, धेरै मानिस यस्ता छन् कि हिजो आएर भएर पनि अरुभन्दा भ्र्भाषामा आफूलाई पुरानीय ठानेर अरूको हक र अधिकारमा बन्देज लाउन खोज्छन् । कोही आफूलाई बढो सज्जन र इमान्दार भएको हावा पिट्छन् । तर, हिजो आफूले के-के गर्ने सबै अरूले सम्पूर्ण यथार्थ जानकारी राखिरहेका र देखिरहेका छन् भन्ने थाह पाउँदैनन् । आफ्नो विगतप्रति अरूलाई थाह नै नभएको भान छ उनीहरुलाई । कोही आफ्नो बाबुबाजेको कृति लेखानु पैसा बाँडेर हिँडिरहेका छन् । कोही प्रशस्ती-पत्र आफैँ छापेर या आफैँ मैले यो गरेको भनेर फलाक्दै सम्मान-पत्रको खोजीमा हिँडेका छन् । तर, कोही यस्ता विचित्रका मानिस पनि छन् । जो यी केहीसँग मतलब राख्दैनन् । आफ्नो चलन पनि छोड्दैनन् । यस्तै-यस्तै बीचमा एकजना मनुष्य छन्- रामबाबु प्रसाई ।

रामबाबु प्रसाई थरी-थरीका नामले चिनिन्छन् । मैले पहिले-पहिले सुनेजानेका नाम हो रामबाबु र त्यसपछि खनुप्रस्दे प्रसाई । मलाई मेरो बाल मस्तिष्कमा के छाप परेको थियो भने उहाँहरु सबैभन्दा पसिवाला मानिस हुनुहुन्छ । पैसाको केही कमी छैन, जे पनि खरिद गर्न सक्नुहुन्छ र उहाँको नाम खरिदै प्रसाई भएको हो । खनुप्रस्टेप्रकाहा, खनुप्रस्दे, रामबाबु आदि विभिन्न बेलाामा कोही कुनै अलग-अलग नाम दिनुभएको उहाँको भ्र्भ-भ्र्भत्को मलाई छ । धेरै मानिसलाई लाग्छ- उहाँ बढो निहुँ खोज्नु मानिस हो । थपि कुनै एउटा कुरो थाल्नुहोस्, तपाईंले प्रयोग गरेका शब्द निकालेर उहाँ बखेटा भिक्न शुरु गर्नुहुन्छ । तपाईंलाई काबु-काबु पार्नुहुन्छ र अर्कोपल्टदेखि उहाँसँग बोल्दा प्रत्येक शब्द बोल्दा तौली-तौली बोलुपर्ने हुन्छ । त्यसैले उहाँसँग बोल्दा बढो होसियार भएर बोल्नु पर्छ । तर, उहाँसँगको कुराकानीमा तपाईंले कुनै भर्कौँ अथवा भ्र्भ्र्भट भने लाम्ने छैन । उहाँको प्रथम भ्र्भाषामा चिनारी बढो सत्यवादी भनेर चिनिनु भयो । उहाँ महात्मागान्धीको चेला हो भनेर चिनिनु भयो । त्यसैले उहाँ कुनै अवस्थामा ढाड्नु हुन भनेर चिनिनु भयो । जब उहाँ विदेशी एजी कृषि विज्ञानमा स्नातकोतर अध्ययन सफलताका साथ गरेर भ्र्भाषा आउनु भयो । २०१२ सालतिर धुलावारी बजारको उत्तरका उहाँको अन्तरे काका इन्द्रप्रसादजीसँगको साभ्रा खेतीमा उहाँले बढो आधुनिक ढंगबाट खेती गर्न शुरु गर्नुभयो ।

उहाँले खेती के थाल्नु भयो- सारा गाउँबासीको समस्या शुरु भयो । गाउँबासीको मात्र होइन, सारा धुलाबारी बजारबासीको समस्या शुरु भयो । त्यसताका प्रत्येक जस्तो दोकानदारहरुको आफ्नो षोडा हुने गर्थ्यो । दूलो समस्या शुरु गरिदिनु भयो रामबाबुले । गाउँमा दिउँसो या राति गाई, गोरु, षोडा, राँगा, बाछ्हा, पाडा, बाख्रा आदि बाँध्ने चलन नै थिएन । सबै गाईवस्तु छाडा नै हुन्थे । हिउँदको समयमा त रेखदेखका लागि गोठाला समेत हुँदैनथे । धान काटिसकेपछि रामबाबुले गहुँ, जौ लाउनुभयो । गहुँके लाउनु भएको थियो, सारा गाउँभरका गाईवस्तु, बजारियाका षोडा, कता-कता हरियो छ, त्यतै-त्यतै ओहिरिए । सारा गाउँले र बजारिया त रामबाबुको बालीबाट आफ्ना गाईबस्तु, षोडा बचाउने प्रयत्नमा लागे । तर, एउटा साँढे गोरूको कोही वारिस भएन । घरबाट मानिस गएर साँढे ष्पायो । मानिस घरमा आइपुगेको छैन साँढे फेरि फर्किएर आइहाल्यो । फेरि ष्पायो, फेरि आइहाल्यो साँढे । हुँदा-हुँदा साँढे यति चलाख देखिन थाल्यो कि मानिस आएको छ्न्क पायो कि साँढे टाप ठोकी हाल्थ्यो । हैरान-हैरान पाच्यो साँढेले ।

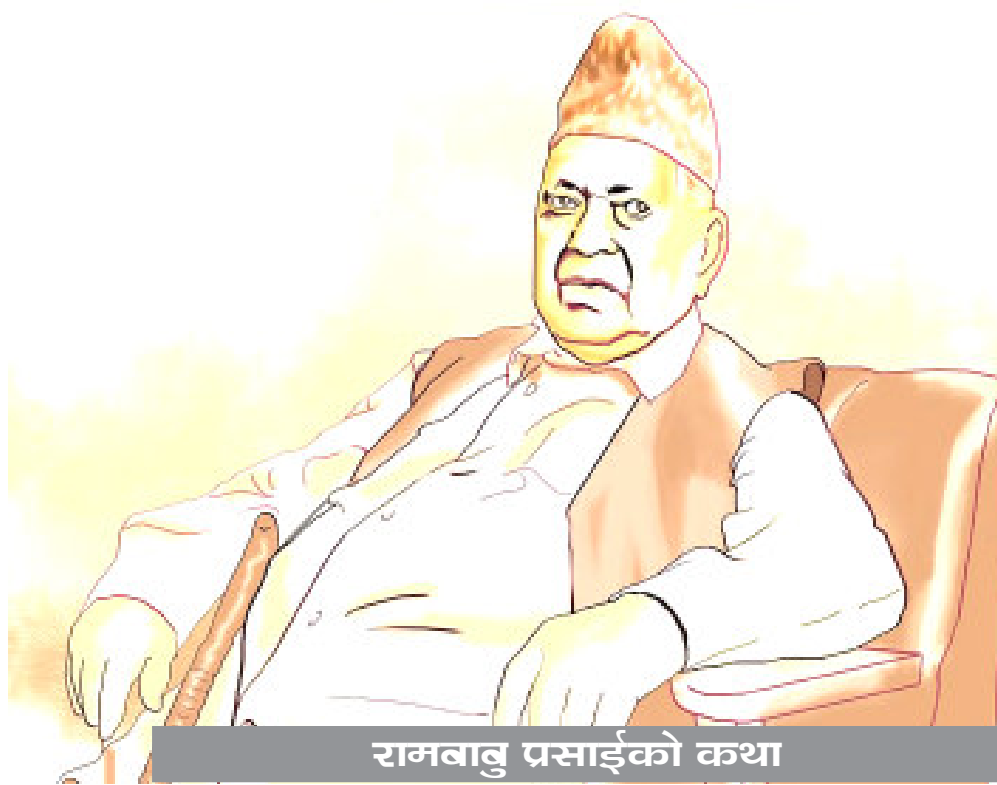
एकपल्ट छेका मारेर साँढेलाई निन्दा खोला समेत तोरेर जन्नल कटाएर नकलबन्दा गाउँ छेउसम्म पुर्‍याइयो । मानिसहरु जब साँढेलाई डाँडा कट्याइयो भनेर आए । तर, मानिसहरु सँगसँगै केही छिनपछि साँढे पनि आइपुग्यो । साँढेले लगाउनसम्म दिन्दार लायो । सायद कोही साँढेको हकवाला निस्कन्छ कि भनेर होला । साँढेको नाममा एउटा सार्वजनिक सूचना टाँसेर साँढेलाई शक्त कावाही हुने सचेत समेत पाराइयो । तर, साँढे सचेत पनि भएन, कोही हकवाला पनि निस्कैन । बाली जोगाउने कुनै उपाय हुन सकेन । के गर्ने बढो फसाद पर्‍यो रामबाबुलाई । हुँदा-हुँदा साँढे यति चलाख बन्यो कि घरबाट कुनै मानिस निस्क्यो कि साँढे टाप ठोकी हाल्थ्यो । मानिस आयो कि साँढे बालीमा फर्की हाल्थ्यो । रामबाबुले एउटा जुक्ति निकाल्नुभयो साँढे समाउने । तर, समातेर पनि साँढे बाँध्न नहुने, के गर्ने ? सिसो धर्मशास्त्र र परम्परा रामबाबुको अगाडि खडा भयो । यी सबैबाट पनि बच्नुपर्ने बालीको केही टाढा, खोला किनारतिर एउटा भास जमिन थियो । त्यहाँ मानिस अथवा कुनै जनावर पस्न सक्दैनथे । पसे कि भासिएर निस्कन सक्दैनथे । जब साँढे आयो गाउँका सबै बेला भई दूलो छेक्का परेर पछाडिपट्टिबाट भुम्किएर सयौँ मानिसबाट साँढे धेरियो र छेकारो पारेर साँढेलाई भासतिर ष्पाइयो । बिचरा साँढे खुले भई कोदौँ होक्काँ-होक्काँ गरेर कराउँदै, घर बरिपरिको मानिसलाई भ्र्भट्टिदै अगाडि बढ्दै गयो । साँढे भासतिर गयो, अलि-अलि अगाडि बढ्दै साँढे बिस्तारै-बिस्तारै घुँडा-घुँडाभन्दा बढी भासिएपछि हल न चल भई उभिनु पुग्यो । साँढे के बन्धनमा पर्‍यो रामबाबु खुकुरी लिएर अगाडि बढ्नुभयो र हल न चल भएको साँढेको धरनासो तास्न थाल्नु भयो । साँढे व्वाँ-व्वाँ गरेर कराउँदै भासमा पछारियो ।

गाउँघरमा सारा हल्ला चल्यो । रामबाबुले साँढे काट्नु भयो भनेर । प्रहरी आएर रामबाबुलाई समातेर लिएर गए । सारा चन्द्रगढी बजारमा थरी-थरीका मानिसहरुले भरियो । रामबाबुले साँढे काटेको होइन भनेर वकिलहरु मार्फत भन्न लगाइयो । तर,

रामबाबुले काटेको होइन भनेर भन्नुभएन । साँढे काटेको मुलुकी ऐनमा मानिस काटेको सरह सजाय हुँदा रामबाबुलाई ज्यान मुद्दा लाग्ने भयो । सबै मानिस रामबाबुलाई उकास्न लागे, तर रामबाबुलाई लाख बिन्ती गर्दा पनि आफ्नो बयान सच्चाउन मान्नुभएन । आफूले साँढे काटेको इन्कार गर्नुभएन । बढो अप्ठ्यारो स्थिति बनाई दिनुभयो रामबाबुले । त्यसैले अड्डा, अदालतका डिट्टा, बिचारी र चन्द्रगढीका किर्ते, काड्ते, वकिल राखेर रामबाबुलाई एउटा कागजमा बयान गराइयो । र, अर्को कागजमा सही गराएर छुटाएर ल्याइयो । रामबाबु साँढे काटेको कानूनी आरोपबाट भने बच्नुभयो, तर रामबाबु आफूले साँढेमाथि हतियार प्रयोग गरेको कुरा कहिल्यै अस्वीकार गर्नुभएन ।

गाउँमा रामबाबु अत्यन्त सत्यवादीको रुपमा भ्र्भाषा र इलाममा प्रख्यात हुनुको कारण अर्को पनि छ । २०१७ सालपछि केही वर्ष उहाँ इलाम बस्नु भयो । ठीक त्यही बेला नेपाली काँग्रेसले सशस्त्र विद्रोह थालेको थियो । त्यसका लागि गाउँ-गाउँमा आन्तरिक संगठन गर्न समिति निर्माण गरिएको थियो । यस कामका लागि उहाँ गाउँ जानुभयो । यही कामको सिलसिलामा उहाँ साँखेजुङ्ग पनि जानुभयो । साँखेजुङ्गमा उहाँले टुंगबहादुर बस्नेत, मदनबहादुर बस्नेत, गंगाबहादुर बस्नेत, बाजवर्ण कटुवाल, बलबहादुर राईहरु रहेको समिति बनाउनु भयो । समितिले आफ्नो काम शुरु गर्‍यो । हतियार लिएर आउने मानिसहरुलाई लुकाउने, खुवाउने, बसाउने काम शुरु भयो । यही सिलसिलामा इलाम जिल्लाको कमाण्डर सम्हाल्नु भएका श्री उदयबहादुर साउदेन, जसले पुवामभुवामा एउटा षडयन्त्रमा परी शहादत प्राप्त गर्नुभयो । भूविक्रम नेम्बाङले यही बसे क्याम बनाएर पाँचथर च्याङथापुतिर क्रान्तिको मोर्चामा आतङ्क नै मच्चाउनुभयो र कयौँ सेनाका सिपाहीहरुलाई ढाल्नु भयो । सेनाहरु इलामबाट घरमा आएर भात पकाएर खाएर जान्थे अनि उहाँहरु चाहिँ सेना परेवाको खरमा, बुईकलमा बसेर समय गुजार्नु हुन्थ्यो र जिल्ला कब्जा गर्ने योजना बनाउनुहुन्थ्यो ।

पहाड-पहाड नै नेपालटार, माईपोखरी, माईमभुवा हुँदै जमुना भएर भारत दार्जीलिङको पुलन बजारसम्म मानिसहरुलाई साथ दिएर मानिस पठाउनुपर्ने, बन्दुक र अन्य हतियारहरुलाई ल्याउनुपर्ने, कामहरु सकुशल भई नै राखेको थियो । यसैबीच रामबाबु प्रसाई प्रहरीको कब्जामा पर्नुभयो । प्रहरीले उहाँलाई

रामबाबु प्रसाईको कथा

बयान लियो । प्रहरी समक्ष उहाँले साँखेजुङ्गमा गरिएको सबै गतिविधि बताई दिनुभयो । साथै आफूसँग भएको डायरी समेत उहाँले हस्तान्तरण गर्नुभयो । डायरीमा सबै नाम कोडमा लेखिएको थियो । जब प्रहरीले उहाँसँग -कोडमा लेखिएको नाम कसको-कसको हो बताउनुहोस्'- भनेर सोध्यो । उहाँ ढाट्न नजान्ने मानिस यो भनिदिनु भयो कि- 'यो फलाना-फलाना भनेको को हो मलाई थाहा छैन । तर, दुई जनालाई थाह छ । म ती दुई जनालाई मात्र जान्दछु, उहाँहरु हुनुहुन्छ-टुङ्गबहादुर बस्नेत र बाजवर्ण कटुवाल । तुरुन्त उहाँहरुलाई इलाम पठाइएर ल्याइयो । प्रहरी हिरासतमा शख्त कारवाहीपछि अरूहरुको नाम खुलाउन बाध्य पारियो ।

त्यसपछि सारा साँखेजुङ्गका सोह्र वर्षदेखि माथिका मानिसहरुलाई इलाम बजारभित्र ठिड्ग्रयाइयो र दर्जनौँ मासिनहरुलाई पक्राउमा लिइयो । अराष्ट्रिय तत्वका नाइकेहरुलाई सहयोग पुर्‍याउने भन्ने आरोप लगाएर सबैभन्दा बढी मदनबहादुर बस्नेत र गंगाबहादुर बस्नेतलाई पिटियो, खुट्टा बाँधेर भुङ्ग्रयाइयो, पानी खनाउँदै रोलले पैतालमा पिटियो । यति पिटियो कि बेहोस नहुञ्जेलसम्म पिटाई जारी रह्यो । कपाल उखेलियो । दिसा-पिसाब बसेको नै ठाउँमा गराइयो । बेहोसीबाट जब फर्किएरिन्छ फेरि पिटियो । यो क्रम महिनाौँ जारी राखियो । माईपोखरीमा पक्राउ परेका भद्रसिंह राईले सबैभन्दा बढी कुराई खाए । त्यसमाथि पनि गलाबन्दी नेल ठोकियो । बसेका ठाउँबाट चटपटाउन पनि नसक्ने गरी हतकडी र नेल गलामा ल्याएर बाँधियो । एक महिना हिरासतमा नै राखेर कुटपिट गरेपछि उहाँलाई जेलमा मुर्छित अवस्थामा लानियो र फर्काइयो । जहाँ रामबाब, बाजवर्ण कटुवाल र टुङ्गबहादुर बस्नेत हुनुहुन्थ्यो । उहाँहरुले अहिले पनि यी सबै कुरा याद गर्नुहुन्छ या सुनाउनुहुन्छ । भन्ने-सुन्ने दुवैका आँखामा आँशु ढगमगाउँछ । राक्षस जस्तो तत्कालीन पुलिस जिल्ला इन्स्पेक्टर तुलाराम राई आँखामा भल्भल्नी आउँछ ।

रामबाबुले डायरी हात पारी दिएपछि सबैको पोल खुल्यो, कोही बाँकी रहेनन् । कोही पकडा परे, कोही पारी तरेर आन्दोलनमा भाग लिए । तर, रामबाबुको एउटा नाम के भनेर

पछिसम्म चर्चित भयो भने उहाँले आफूखुशी डायरी जिम्मा दिनुभयो । जब उहाँलाई अरु को-को मानिस तपाईंसँग यो काममा छन् भनियो । उहाँले भन्नुभयो- 'सबै त मलाई याद छैन, तर मसँग एउटा डायरी छ, त्यसमा सबै लेखेको छु'- भनेर आफूले लुकाएर राखेको डायरी भएको ठाउँ देखाई दिनुभयो । प्रहरी गए, डायरी लिएर आए । एकातिर कस्तो मानिस रामबाबु ? भनियो- बस साथीहरु पकडाएर उहाँले यो के गरेको हो ? अर्कोतिर भनियो- रामबाबु बढो सत्यवादी मानिस हुनुहुन्छ । उहाँ युधिष्ठिर हुनुहुन्छ, कस्तै परिस्थितिमा पनि उहाँ फुट्न बोल्नु हुन्न । बढो सत्यवादी मानिस ढाँट्न सक्नुहुन्न मात्र होइन, जान्नु पनि हुन्न । त्यसैले सबै कुरा कागज-पत्र आफैँ हात लगाई दिनुभयो । आफूलाई थाह नभएको कुरा फलानालाई थाह छ भनेर जानकारी गराई दिनुभयो ।

कुरा निस्कहाल्यो, भनी हालौँ- इन्स्पेक्टर तुलाराम राई इलाममा जिउँदै दशौँ मानिसलाई एउटै चिहान आफैँ खन्न लगाएर गाडेवापत र बेहिसाव कयौँ मानिसको हत्या गरेवापत अथवा अमानवीय ढङ्गले मानिसलाई सजाय गरेवापत डीएसपी पदमा बढ्वा भई रिटायर्ड भए । सात जना राई र दुई जना गुरुङ्गलाई एउटै खाल्डोमा माईपोखरी जाने बाटोमा गाडियो । यो पनि भनि हालौँ- त्यस ठाउँमा गणेशमान प्रतिष्ठानले स्मारक बनाउन पहल गर्दा हामीले काम थालेका छौँ भनेर इलाम जिल्ला विकास समितिका कर्मसीरूले दिएन्न्, आफूले पनि केही गरेन्न् ।

केही वर्षपश्चात धरान बजारमा आफ्नै घरमा मध्यरात्रीमा सबै निद्रामा मस्त रहेका बेला इन्स्पेक्टर तुलाराम राईकी श्रीमतीले उनी लगाएर आफू र दुई छोरीहरुको हत्या गरिन् धरान बजारमा । परिवारको कोही बच्चेन, धेरैले भने- 'तुलारामको पाप धुरीबाट कारागो' तर, निर्दोष केटाकेटीको हत्या कहींबाट पाप कारागो र भयो यो भने कसैले भनेनन् । मदनबहादुर मानसिक सन्तुलन त्यहीताकादेखि बिग्रेर घरैमा बस्नुभएको छ, धेरै दुःख पाउनु भएको छ । अलिकति बादल लाग्यो या पानी पर्न आँट्यो भने गम्बबहादुर जीउ चलाउन नभएर ओच्छ्यान पर्नुहुन्छ । उहाँहरुलाई कोही सोध्नेवाला छैन । देशमा उहाँहरु जस्ता कति छन् सोध्ने कुरा पनि भएन । बाजवर्ण कटुवाल अहिले यो संसारमा हुनुहुन । भद्रसिंह राईका सन्तान यहाँ काँकरभिट्टातिर कतै जनवन गरेर गुजरा गरिरहेका छन् भने सुनेको छु । राजनीतिक पीडित सहायता

भयो मात्रभन्दा हामीले के गर्ने राम्रै भयो भन्ने मात्र न हो । कि भात खान जाऔँ भनुपर्छ नभएर अलि सभ्य भएर भन्ने हो भने भूजा लिन सवारी होइबक्सियोस् भनेर भनुपर्छ ।' उहाँहरुले मलाई सिकाउनुभयो अनि मैले अलि गाउँले परिबेशबाट माथि उठेर यो उहाँले सिकाएर बमोजिम सभ्य भएर भन्न जानै या जान्न शुरु गरै ।

रामबाबु कयौँपल्ट जेल पर्नु भयो । ०१७ सालपछि जब उहाँ देशभित्र रहनुभयो, कुनै पनि राजनीतिक घटनाक्रम बढ्ने भयो कि भ्र्भाषामा रामबाबु आदि-आदि पक्राउ परिहाल्नु हुन्थ्यो । जब उहाँ जेल पर्नुभयो, उहाँले घरका कुनै पनि सामान प्रयोग गर्नुभएन । उहाँसँग जेल पर्नेहरु घरबाट या साथीहरुकोबाट खाना मगाएर खान्थे, तर उहाँले कहिले यो काम गर्नुभएन र भन्नुभयो कि- 'हामी पक्राउ पर्छौँ, अर्काको अधिनस्त हुन्छौँ, यो बेलाामा पनि घरको नै साधन प्रयोग गर्‍यौँ भने हामी जेलमा परेको कसरी भयो ? बरु माफ्री मागेर घरमा नै बसे भइहाल्यो नि । प्रहरी हिरासतमा त कयौँ दिन र कयौँपटक भोक्दै पनि रहनुभयो । घरको खाना उहाँ नखाने र प्रहरी हिरासतमा रहँदा सरकारले नै कुनै व्यवस्था गर्‍ने । त्यसबेला उहाँ के तर्क दिनुहुन्थ्यो भने हिरासतमा राखेपछि खाना खान दिनु पर्छ हैन भने हिरासतबाट मुक्त गर्नुपर्छ । भोक्दै कुनै मानिसलाई नियन्त्रणमा लिने अधिकार कसैलाई पनि छैन ।

रामबाबुको पोशाक पनि बिचित्रको छ । भन्दा कमिज सुरुवाल नै हो, तर उहाँको सुरुवाल केही पेन्ट जस्तो, अलिकति पाइजामा जस्तो, अनि कमिज पनि भण्डै कुराौँ जस्तो, कसो-कसो सर्ट जस्तो पनि । आफैँले हातले कमेजमा टाँसेका दूला-दूला पत्रे गोजी, सुरुवालमा गोजी राखेको । अनि अस्कोट र टोपी । जहाँ जान पनि पैदल यात्राको अत्यन्त सौखिन । उहाँको पहिर्नले तपाईंलाई आँखाते प्याएसम्मको दूरीमा सजिलै ठहर्‍याउन कुनै अप्ठ्यारो पर्दैन । उहाँले कयौँपटक पैदल जिल्ला भ्रमण गर्नुभएको छ । देशको पैदल भ्रमण पनि गर्नुभएको छ । उहाँले पटक-पटक नेपाली काँग्रेसको पार्टी सभापति हुँदा भ्र्भाषाको पैदल भ्रमण गर्नुभयो र सबभन्दा महत्त्वपूर्ण पक्ष के हो भने एक महिनाको भ्रमण तालिकामा तोकिएको सबै ठाउँमा पुगुनुभयो र तोकिएको कार्यक्रममा भाग लिनु भयो । समयको अत्यन्त ख्याल गर्ने र तोकिएको समयमा जहाँबाट पनि पुगे उहाँको बानी अझै पनि छ ।

आफूलाई चाहिँने सामान उहाँ आफैँले राख्ने गर्नुभएको छ । विद्यार्थीकालदेखि नै उहाँको अचम्मको स्वभाव थियो, जुन आज पर्यन्त छ । सानो उमेरदेखि नै आफ्नो लुगा सिउने सियो-धगो आफैँ राख्नुहुन्थ्यो र आफ्नो साथीभाइलाई पनि यसरी स्वावलम्बन बन्न सिकाउनु हुन्थ्यो । यसका लागि साथीभाइलाई उहाँ सियो-धगो जस्तै चाहिएको खण्डमा पनि दिनुहुँदैनथ्यो । सियो मागेको खण्डमा सियो दिईहाल्नु भयो भने पनि धगो चाहिँ नदिने । साथीभाई जतिसुकै रिसाए पनि रिसाउन त्यसको उहाँलाई पर्वाह हुँदैनथ्यो । यहाँसम्म कि उहाँ आफ्नो जुत्ता पनि आफैँ सिलाउनु हुन्थ्यो र त्यसका लागि चाहिँने सामानहरु आफैँ राख्नुहुन्थ्यो ।

एकपल्ट साथीहरुसँग सल्लाह गरेर उहाँहरु भ्र्भाषा जिल्लाको भ्रमण साइकलमा गर्न निस्कनु भयो । साइकलको टोली अगाडि बढ्यो । धेरै साथीहरुको साइकलको हावा सक्तियो, पम्पर भयो, रामबाबुको पनि । तर, रामबाबुको आफ्नो व्यवस्था थियो- पम्पर बनाउने र हावा हाल्ने पम्प समेत । उहाँले ती सामानहरु अन्य साथीहरुलाई दिनुभएन । यस कामले आफ्नो साथीहरुसँग लामो मनमुटाव भए पनि आफ्नो व्यवस्था आफैँ गर्नुपर्छ भन्ने साथीहरुलाई राम्रो सन्देश दियो ।

अझैनेताहरु समक्ष पनि रामबाबुले आफ्नो आनीबानी र आफ्नोपन बनाइ राख्नु भयो । एकपल्ट गिरिजाबाबुले 'म त्यहाँ बस्न आउँदछु रामबाबु' भनेर खबर पठाउनुभयो । रामबाबुले खबर अनुसार एकजना नेताको र थप दुई जनाको मात्र खाने बस्ने व्यवस्था मिलाई दिनुभयो । उहाँसँग आउने मानिस सबै अभ्र्र जस्तै परे । वरपर लागेर गुजारा परे । उहाँले भन्नुभयो कि 'गिरिजाबाबुले उहाँ आफूसार आउने खबर पठाउनु भएको थियो, मैले उहाँका लागि मात्र व्यवस्था मिलाएँ । यसमा मेरो के गल्ती छ ?' कति साथीहरु- 'हामी तपाईंकोमा आउँदछौँ, भात त्यहीँ खाने कार्यक्रम छ । हामी यति जना छौँ'- भनेर खबर पठाउँथे । खबर अनुसार त्यति जनाका लागि रामबाबुकोमा खाना तयार हुन्थ्यो र खानामा खाली पूर्व आदेश अनुसार भातमात्र हुने साथमा दालमात्र, तरकारी, अचार केही नहुने । तर, भनिएको भन्दा जहिले पनि दुईचार जना मानिस बढी नै हुन्थे । व्यवस्था चाहिँ त्यतिका लागि मात्र हुन्थ्यो- जति पहिले भनिएको छ । कुनै अनुनयबिनय केही नलामे रामबाबुसँग ।

त्यस्तो नेताहरु जनआन्दोलन अगाडि गाडी माथ्थे रामबाबुसँग । नेताहरु चाहन्थे- गाडी भनेपछि पेट्रोल, मोबिल आदि सम्पूर्ण व्यवस्था होस्, तर रामबाबु गाडी भनेपछि पेट्रोल नभएको गाडीमात्र दिने । नेताहरुको गोजी जहिले पनि टाट रहने । नेताको वरिपरि पनि सबै नेता मुख ताकेर मात्र हिँडे, अनि गाडी हिँडाउन नसकेर अलपत्र पर्ने । कोही चिनजानका स्थानीय मानिसहरुको सहयोगमा केही जुट्यो नत्र मुस्किल नै थियो हिजोका नेताहरुलाई । आजका नेताहरुलाई त अब रामबाबु चाहिँदै- चाहिँदै र हिजोकाएर कसैको सम्पर्क पनि छैन रामबाबुसँग ।

सार्वजनिक जीवनमा यथासक्क सहयोग गर्नुभएको छ । एक करोडभन्दा बढी त राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय पुरस्कारका लागि रकम नै छुट्याएर गुठी बनाउनुभएको छ उहाँले उहाँको पुरस्कार वितरण प्रणाली अरूको जस्तो होहल्ला मच्चाउने खालको छैन । को-कोलाई कहीं-कहीं दिनुहुन्छ, चुपचाप बाँड्नुहुन्छ । रेडियो, टीभी, पत्रपत्रिका आदिमा हल्ला गरेर हिँड्नुहुन । मैले सुनेसम्म अमेरिका र चाइनामात्र होइन थुप्रै विकासित मुलुकहरुलाई पनि सहयोग छुट्याउनु भएको छ र वर्षौँपिच्छे वितरण गर्नुहुन्छ ।

रामबाबु कसैको सोर्स-फोर्सको सिफारिस गर्नुहुन भनिन्छ । उहाँको भनाई के छ भने सबैले आफैँले आफ्नो ल्याकतले उभिनुपर्छ, कसैको भरमा र सिफारिसमा अगाडि बढ्नुहुन । नेताहरुले नि आफ्ना सहयोगीको कार्य क्षमताको राम्रो पहिचान गरी उचित मानिसलाई उचित कार्यभार जिम्मा दिनुपर्छ । सामाजिक कार्यमा इमान्दारी, नैतिकता, र जागरुकताले दूलो महत्त्व राख्छ । त्यसमा पनि राजनीतिमा त भन्नु महत्त्वपूर्ण छ । उहाँको भनाइमा राजनीतिमा एकपल्ट इमान्दारीको, नैतिकताको नास्त्रलोबाट फर्चाँकिएपछि सजिलै र सदाका लागि राजनीतिक जीवन सकिन्छ । यिनै नैतिकता र इमान्दारीताको पातलो जालोभित्र सन्तुष्ट भएर बाँचिरहेको हुनुहुन्छ रामबाबु ।

यिनै कुबराहरुमा नेताहरुसँग नमिलेर उहाँले नेपापी काँग्रेस केन्द्रीय कोषाध्यक्षबाट गिरिजाप्रसादसँग कुरा नमिलेर राजीनामा दिनुभयो । जब उहाँले गिरिजाप्रसाद कोइरालाले पार्टीका सर्वसम्मत नेता कृष्णप्रसाद भट्टराईलाई उपनिर्वाचनमा हराउन रेडियो वक्तव्य दिनुभयो । उहाँले कुनै सम्झौता, सम्पर्क गराउन रुचाउनुभएन । नेताहरुको कार्यशैलीमा उहाँको फरक मत हुँदै गयो । नेताहरु नीतिगतभन्दा मनोगतरूपमा काम गर्दै गए, उहाँले पछ्याउन छाड्नु भयो । धेरै मानिसहरु भन्ने गर्छन्- रामबाबु संसारमा नै सबैभन्दा भाग्यमानी मानिस हुनुहुन्छ । केमा, कसरी भाग्यमानी हुनुहुन्छ मलाई थाह छैन । तर, भन्नेहरु देखाएर भन्छन्- 'उहाँको स्वास्थ्य अत्यन्त राम्रो छ । अहिले पनि हड्गकड्डा हुनुहुन्छ । कुनै नवजवानभन्दा पनि बलियो हुनुहुन्छ । अहिलेसम्म कुनै अस्पताल या दवाई दोकान धाउनु परेको छैन । सम्पति यति धेरै परिवन्द परेर चुलियो कि नेपालकै कुनै उद्योगपातिभन्दा उहाँ कम हुनुहुन । सन्तानको पनि उहाँलाई सन्तुष्टी छ । सम्मान र यश पनि उहाँहरुलाई पूर्णरूपमा मिलेको छ । वर्तमान राजनीतिले थोपरेको अपजश उहाँले भोग्नु परेको छ ।

७२ वर्षको उमेरमा उहाँले अर्को दाम्पत्य जीवन जोड्नुभयो । एकाunt जीवनबाट मुक्तिका लागि जोड्नु आवश्यक जस्तै भयो, त्यसैले पनि दाम्पत्य जीवनमा पुनः प्रवेश गर्नुभयो । विवाहपश्चात पुनः विवाह भएको भनेर आफ्नी श्रीमतीको नाम पुनर्वाति राख्नुभयो अरे । तर, दाम्पत्य जीवनका लागि गरेको कबोल र राखेको शर्तहरु यति दूरगामी र आफ्नो निजी सफल पारिवारिक जीवनका लागि उपयोगी राख्नु भयो कि कुनै दिन यस विषयमा छुट्टै चर्चा मौका परे गरीौल । रामबाबुले निकै कविताहरु लेख्नु भएको छ । उहाँका कविताहरु भावावेश र कल्पनामा कुदेका हुँदैनन्, बरु यथार्थको धरातलमा उभिएका छन् । हात हेर्ने ज्योतिषी भएर रामबाबुले सुनाएको एउटा कविता मलाई फिका यादभन्दा पनि अन्दाज छ । हात हेर्ने ज्योतिष भएर उहाँ भन्नुहुन्छ-

तिम्मा हातमा ठेलाहरु भरपुर रहेछ

तिमी स्वावलम्बी रहेछौ, मेहतती रहेछौ

त्यसैले तिम्नो भविष्य अत्यन्त उज्ज्वल छ ।'

अर्को कोमल हात हेरेर उहाँ भविष्यवाणि गर्नुहुन्छ ।

तिमी परजीवी रहेछौ

आज सुख पाए पनि भोलि तिम्नो राम्रो छैन ।

कता-कता यस्तै जस्तो भ्र्भ-भ्र्भत्को लाग्छ रामबाबुको कविता । मैले एउटा साहित्यिक गोष्ठीमा सुनेको मात्र हुँ, पढेको होइन । त्यसैले फरक परेमा माफ पाऊँ ।

एउटा काममा लागेपछि अर्को काममा रामबाबु हेर्नुहुन । जुनसुकै काम पनि रामबाबु चरणबद्ध र नियमित कार्यक्रम बनाएर गर्नुहुन्छ । कतै काममा उहाँ हैसियत पनि हुन्न र कुनै अप्ठ्यारोमा आत्तिनु पनि हुन्न । यहाँसम्म कि चुनावमा हिँड्दा पनि एउटा गाउँको मानिस हिजो कार्यक्रम बनाएर भेट्नु भएको छ भने र आज फेरि भेट्न आयो भने उहाँ भेट्दै दिनुहुँदैन । यहाँसम्म कि त्यही गाउँ भएर अर्को गाउँ जाँदा पनि लाम लागेका मानिसहरुलाई अभिवादन पनि फर्काउनुहुन्न । भन्नुहुन्छ- उहाँहरुको भेट्ने पालो हिजो, अस्तित्व नै सक्तियो । आफूसँगै भएको मानिस केही ढिलो भयो- रामबाबु घरसम्म जान गाडी दिनुपर्‍यो, बिहान फेरि समयमा नै साथ दिन आइपुग्छ भनेर अनुरोध गर्‍यो भने- 'गाडी हुँदैन, किनभने तपाईं लापरवाही गर्नु हुँदोरहेछ । किन अधि समय हुँदै आफ्नो व्यवस्था गर्नु भएन ? मैले तपाईंलाई केही काम लगाएको थिइनू ।'

कही साथीहरु दिनभरी चुनावमा हिँडेर थाकेपछि रामबाबुसँग चिया खान प्रस्ताव राखे । रामबाबुले हल्ला गरेर साथीहरुलाई चिया खान थाले । चियासँगै साथीहरुले नास्ता पनि लिनु थाले । पछि रामबाबुले नास्ताको पैसा तिर्न मञ्जुर गर्नुभएन । चुपचाप चियाको पैसा मात्र तिर्नुभयो र हिँडिदिनुभयो । उहाँको तर्क थियो- चिया भनेपछि चिया मात्र खानु पर्छ ।' चिया खाने भन्ने अनि मस्तसँगै नास्ता लिने ? यो कस्तो चलन ? मलाई मञ्जुर छैन । उहाँले साँच्चै पैसा तिर्नु भएन । जब कि उहाँ आफैँ संसदको उम्मेद्वारमा हुनुहुन्थ्यो ।

एकपल्ट रामबाबुलाई सनातन धर्म सेवा समिति गठन गर्नका लागि भ्र्भाषा जिल्लाको तदर्थ समितिको अध्यक्षका लागि प्रस्ताव राखियो । रामबाबुले रहन मञ्जुर गर्दै प्रश्न गर्नुभयो- 'होइन मेरो आचरण र आहार-विहार तपाईंलाई अनुकूल हुन्छ कि हुँदैन । म जातपातको भेदभाव राखिदन र खाना केही पनि बार्दिन । यो संसारमा भएको जुनसुकै जीवको मासु म खान्छु र कसैले मासु पकाएर दियो भने यो के को मासु भनेर सोध्ने मेरो चलन छैन । फेरि धर्म भनिको मेरो निमित्त आचरण हो, कसैले मेरो कारणले दुःख नपारेको । त्यो मेरो धर्म हो, मेरो कर्म पनि त्यही हो ।' प्रस्तावकहरु भागाभाग भए । भाग्नेमा खेमराज केशवशरणका साथ म पनि थिएँ । सायद धर्म गर्न या भगवानको दर्शन गर्न भनेर रामबाबु कहिल्यै मन्दिर जानु भएको छैन । तीर्थ नै गर्ने नाममा धामहरु जानु भएको छैन । ब्रत बस्न भएको पनि छैन । बरु एकपल्ट बिर्तामोडमा एउटा सार्वजनिक स्थल भनेर चार कड्डा जग्गा प्रदान गरिएको घोषणा गरिदिनुभयो र २०३६ सालमा त्यही ठाउँमा जननायक वीपी कोइरालाको हातबाट एउटा स्तम्भको शिलान्यास गराई दिनुभयो । बगलमा एउटा घर निर्माण र विश्र्वमा भएका सबै धर्मका मानिसहरु कृष्ण, बुद्ध, इशु, अल्लाह आदिको तस्वीर राखिदिनु भयो । अहिले सो स्थल बिना प्रयोजन त्यत्तिकै रहेको

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

